

WAARNEMING VAN EEN GELE KWIKSTAART (*Motacilla*
flava) MET DE KENMERKEN VAN DE KASPISCHE GELE
KWIKSTAART (*M.f.lutea*) TE ANTWERPEN-LINKEROEVER

A field record of the Caspian Yellow
Wagtail near Antwerp

J. Van Impe

Op 27.04.1985 werd op een voormalig spuitveld te Antwerpen-Linkeroever een erg in het oog vallende Gele Kwikstaart (*Motacilla flava*) gezien, te midden een groepje van een tiental *Motacilla flava flava*. Blijkbaar ging het om vlugge doortrekkers; de vogels bleven een kwartier in de zandige en schraal begroeide omgeving om nadien in noordelijke richting te verdwijnen.

Spijts verdere opzoekingen dezelfde dag en twee dagen nadien, werden ze niet meer gevonden. De opvallende Gele Kwik vertoefde regelmatig op 100 à 150 meter van de waarnemer, onder een gunstige belichting met zon

in de rug en kon steeds met de omgevende *Motacilla flava flava*, zowel ♂♂ als ♀♀, vergeleken worden.

Beschrijving : ♂ Gele Kwikstaart met eenvormige, diepgele kop, zonder spoor van bruine of groene kleur en zonder aanduiding van een oog- of wenkbrouwstreep. Mantel en schouderveren geelachtig met een groene schijn. Romp diepgroen. Onderdelen helgeel met groenachtige flanken en een groene zweem aan weerszijden van de keel en de bovenborst. Snavel- en pootkleur niet te onderscheiden van deze van *Motacilla flava flava*.

Om een Citroenkwikstaart (*Motacilla citreola*) kon het hier onmogelijk gaan. Daarvoor waren bij de waargenomen vogel onder meer de mantel en de rug te licht van kleur, terwijl de kop- en snavelvorm geen onderscheid toelieten met *flava*.

Volgens de werken van Grote (1937), Dement'iev & Gladkov (1954), Dittberner & Dittberner (1984) is de beschrijving in overeenstemming met de veldkenmerken van de Kaspische Gele Kwikstaart (*Motacilla flava lutea*), van wie het broedgebied zich in de Sovjet-Unie uitstrekt noord- en oostwaarts van de Beneden-Wolga tot in Kazachstan.

In tegenstelling met Grote (1937) en Smith (1950), die *lutea* als een variëteit aanzien van *Motacilla flava*, geven de meeste auteurs aan deze Gele Kwikstaart een subspecifieke status.

Blijft nu de vraag of wij in werkelijkheid een vertegenwoordiger van deze ver oostelijke populatie hebben waargenomen.

Wij menen van niet, om enkele belangrijke redenen die overigens bij Dittberner & Dittberner (1984) niet worden vermeld. Reeds Williamson (1955) wees op het gebrek aan voldoende vaste criteria om *Motacilla flava lutea* van *Motacilla flava flavissima*, de Engelse Gele Kwikstaart, te onderscheiden.

Deze zienswijze is verder uitgediept door Pearson & Backhurst (1973) en door Olsen (1984). Door een omvangrijk ringwerk bevestigden de eerste auteurs dat in het Keniaans overwinteringsgebied van *lutea*, *flavissima*-typen regelmatig voorkomen. Gedurende en na de voorjaarsrui gaan zulke typen tot het *lutea*-type over.

Trouwens ook tussen een verzameling van *Motacilla flava lutea*, afkomstig uit de Sovjet-Unie en thans in het

British Museum aanwezig, werd dit flavissima-type gevonden. Olsen (1984) kwam tot gelijkaardige bevindingen in omgekeerde richting, bij een onderzoek van balgen en bij veldwaarnemingen in Gambia. Hier zijn flavissima en lutea niet altijd van elkaar te onderscheiden, doordat ook flavissima een volledige afwezigheid van een groene schijn op het hoofd kan vertonen.

Door deze vaststellingen mag de waargenomen Gele Kwikstaart zeer waarschijnlijk als een afwijkende vorm van de Engelse Gele Kwikstaart beschouwd worden.

Voor de laatste jaren verschijnt deze ondersoort met regelmaat op voorjaarsstrek in ons land. De bovengenoemde bevindingen sluiten overigens het voorkomen van *Motacilla flava lutea* als een Siberische dwaalgast in West- en Midden-Europa nagenoeg volkomen uit. Aldus mag een vertegenwoordiger van deze oostelijke ondersoort in Finland vermeld (Tenovuo 1956), vermoedelijk ook tot flavissima gerekend worden.



SUMMARY

On 27.04.1985 a Yellow Wagtail presenting the field characters of the Caspian Yellow Wagtail was observed at the left bank of Antwerp. A small flock of *Motacilla flava flava* accompanied this bird.
Description : intensely coloured yellow head, with a complete absence of a greenish or a brownish tinge and any indication of eye-stripes or supercilia. Mantle and scapulars yellowish-green, rump bright green, underparts bright yellow with flanks and a patch on each side of throat and upper breast greenish.
Pearson & Backhurst (1973) and Olsen (1984) stressed out that within the subspecies *Motacilla flava flavissima* birds undistinguishable from *Motacilla flava lutea* and vice versa may occur. In this way the vagrancy of the true *Motacilla flava lutea* in Western and Central Europe becomes very problematic. These birds must rather be regarded as belonging to the subspecies *Motacilla flava flavissima* with the phenotype of *Motacilla flava lutea*.

LITERATUUR

- Dement'iev G.P. & N.A.Gladkov(eds.);1954;Birds of the Soviet-Union.Vol V; Jerusalem,Israel Program for Scientific Translations 1970
- Dittberner H. & W.Dittberner;1984;Die Schafstelze;Wittenberg Lutherstadt, Die Neue Brehm-Bücherei,A.Ziemsen Verlag
- Flint V.E., Boehme R.L., Kostin Y.V. & A.A.Kuznetsov;1984;A field guide to the birds of the U.S.S.R.;Princeton,Princeton University Press
- Grote H.;1937;Über *Motacilla flava mutatio lutea* (Gm.);Orn.Monatsb. 44 : 162-166
- Olsen K.M.;1984;On the field identification of Yellow Wagtail, *Motacilla flava*, yellow-headed subspecies *flavissima* and *lutea*;Vår Fågelvärld 43 : 136-137
- Pearson D.J. & G.C.Backhurst;1973;The head plumage of eastern yellow-headed Yellow Wagtails at Nairobi, Kenya;Ibis 115 : 589-591
- Smith S.;1950;The Yellow Wagtail;London,Collins
- Tenovuo R.;1956;*Motacilla lutea* (Gmelin), neu für die Fauna Finnlands;Ornis Fennica 33 : 71-74
- Williamson K.;1955;Migrational drift and the Yellow Wagtail complex;Brit. Birds 48 : 382-403

Dr.Van de Perrelei 51b
B-2200 Borgerhout

Ontvangen op 18.06.1985